

وجود حاضرِ غایب

جایگاه و نقش زنان، به‌ویژه زنان سلطنتی و درباری در نیمه اول حکومت صفویه
از دوره شاه تهماسب اول تا آغاز سلطنت شاه عباس اول (۹۳۰ تا ۹۹۶ هـ.ق)

مؤلفان:

فاضل فرسیاد کارشناس ارشد تاریخ ایران اسلامی، دانشگاه پیام نور

دکتر محمد شورمیج، دانشیار گروه تاریخ، دانشگاه پیام نور

سرشناسه

فرسیاد، فاضل، ۱۳۶۸-

عنوان و نام پدیدآور

وجود حاضر غایب: (جایگاه و نقش زنان، به ویژه زنان سلطنتی و درباری در نیمه اول حکومت صفویه از دوره شاه تهماسب اول تا آغاز سلطنت شاه عباس اول (۹۳۰ تا ۹۹۶ هـ.ق))
مؤلفان: فاضل فرسیاد، محمد شورمیج

مشخصات نشر

گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری

۱۷۳ص: مصور(رنگی).

شابک

۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۲۷۴۸-۹

وضعیت فهرست نویسی

فیا

یادداشت

کتابنامه: ص: ۱۵۲-۱۶۶.

عنوان دیگر

جایگاه و نقش زنان، به ویژه زنان سلطنتی و درباری در نیمه اول حکومت صفویه از دوره شاه تهماسب اول تا آغاز سلطنت شاه عباس اول (۹۳۰ تا ۹۹۶ هـ.ق).

موضوع

زنان -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
Women -- Iran -- History -- ۱۶ - ۱۸th century
زنان درباری -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
Court women -- Iran -- History -- ۱۶ - ۱۸th century
زنان -- ایران -- وضع اجتماعی -- قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
Women -- Iran -- Social conditions -- ۱۶ - ۱۸th century
زنان -- ایران -- فعالیت‌های سیاسی -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
Women -- Political activity -- Iran -- History -- ۱۶ - ۱۸th century
ایران -- تاریخ -- صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ ق. -- زنان
Iran -- History -- Safavids, ۱۵۰۲ - ۱۷۳۶ -- Women

موضوع

شناسه افزوده

شورمیج، محمد، ۱۳۵۰

رده بندی کنگره

۱۱۸۸DSR

رده بندی دیویی

۰۷۱-۸۲/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی

۹۱۶۲۷۶۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

وجود حاضر غایب

(جایگاه و نقش زنان، به ویژه زنان سلطنتی و درباری در نیمه اول حکومت صفویه از دوره شاه تهماسب اول تا آغاز سلطنت شاه عباس اول (۹۳۰ تا ۹۹۶ هـ.ق))

مؤلفان: فاضل فرسیاد / دکتر محمد شورمیج

ویراستار: ح.ع. تاجدینی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

مشخصات ظاهری: ۱۷۲ص

قطع: رقعی

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۲۷۴۸-۹

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ تومان

ایمیل دکتر شورمیج: mshoormeij9@gmail.com

ایمیل فاضل فرسیاد: Fazel.farsiad@gmail.com

چاپ و نشر: نوروزی-۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

گلدستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، پاساژ رضا، کدپستی ۴۹۱۶۶۵۷۳۷۶

entesharatnorouzi

۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸-۰۹۱۱۳۷۱۹۱۱۵

www.entesharate-norouzi.com

entesharate.norouzi@gmail.com

۸	مقدمه.....
	فصل اول بیان موضوع جایگاه و نقش زنان، به خصوص زنان سلطنتی در
۱۱	نیمه‌ی اول حکومت صفویه.....
	گذشته‌ای از جایگاه و نقش زنان، به خصوص زنان سلطنتی در نیمه‌ی اول حکومت
۱۳	صفویه.....
	اهمیت توجه به جایگاه و نقش زنان، به خصوص زنان سلطنتی در نیمه‌ی اول حکومت
۱۵	صفویه.....
۱۹	بررسی و نقد منابع و مآخذ.....
۱۹	منابع.....
۲۳	مآخذ.....
	فصل دوم: جایگاه اجتماعی، فرهنگی و علمی زنان به ویژه زنان سلطنتی و
۲۵	درباری در ایران نیمه‌ی اول حکومت صفوی.....
۲۵	نگاهی به وضعیت زنان عصر صفوی.....
۲۸	زنان در حیطه‌ی علم و هنر: (زنان و حمایت آنان از شاعران).....
۳۰	زنان درباری و سلطنتی دوست دار شعر و شاعری.....
۳۰	۱- جهان صفوی.....
۳۱	۲- حیات.....
۳۱	۳- بنت اصفهانیه.....
۳۱	۴- ذات النساء.....
۳۲	۵- زنان در علم.....
۳۴	۶- زنان در هنر خطاطی.....
۳۴	۷- نامه نگاری‌های سلطنتی.....
۳۵	زنان و نامه نگاری‌های سلطنتی.....
۳۵	۱- نامه نگاری‌های زنان حرمسرا با یک دیگر.....
۳۵	۲- نامه خواهر شاه تهماسب به خاصگی سلطان.....
۳۶	۳- نامه‌ی مریم بیگم به خواهرش.....

- ۴-نامه‌ی پری خان خانم به برادرش شاه اسماعیل دوم: ۳۷
- ۸-نامه نگاری‌های زنان حرمسرا با شاه..... ۴۰
- ۹-نقش زنان در توسعه‌ی سازندگی جامعه و کشور..... ۴۱
- ۱۰-نقش زنان در ایجاد بناهای مذهبی در پایتخت صفویان..... ۴۴
- ۱۱-زنان مشهور سازنده‌ی بناهای عمرانی..... ۴۴
- ۱-زینب بیگم، دختر شاه تهماسب و عمه شاه عباس اول..... ۴۵
- ۲-مهین بانو سلطانم، دختر شاه اسماعیل اول..... ۴۵
- ۳-تاجلو بیگم یا شاه بیگی بیگم، زن مورد علاقه‌ی شاه اسماعیل..... ۴۵
- ۴-سلطان خانم، جدۀ ی شاه عباس اول « مادر محمد خداپنده»..... ۴۶
- ۵-خانم بیگم، خواهر شاه تهماسب..... ۴۶
- ازدواج‌های درباری و دلایل آن‌ها..... ۵۲
- پاداش خدمات..... ۵۳
- پاداش فرمانبرداری..... ۵۴
- صلح..... ۵۴
- اتحاد در برابر دشمنان..... ۵۵
- ایجاد مناسبات و قدرت بیش تر..... ۵۷
- نبود امنیت جنسی..... ۵۸
- اعمال نامشروع..... ۶۱
- پیشکش کردن زنان..... ۶۲
- ربودن زنان و دختران برای حرمسرا..... ۶۵
- علت ربودن و بردن زنان به حرمسرا چه بود؟..... ۶۹
- روسیان..... ۷۰
- روسی‌گری..... ۷۱
- دلایل روند افزایش روسیان در شهرها..... ۷۳
- استفاده از زنان روسی در ضیافت‌ها..... ۷۵
- در کدام شهر روسی‌گری ممنوع بوده است؟..... ۷۵
- آیا با روسی‌گری در اوایل صفوی برخورد می‌شد؟..... ۷۶
- گولی‌ها چه کسانی بودند؟..... ۷۶
- مجازات روسیان..... ۷۷

۷۷	 استفاده از روسپیان در لشکر کشی‌ها
۷۷	 رقاصه‌ها
۷۹	 برخورد با رقاصه‌ها
۷۹	 ازدواج
۸۰	 همجنس گرایی
۸۱	 علل همجنس گرایی و همجنس گرایی در دوره ی صفوی
۸۴	 همجنس گرایی میان زنان دربار
۸۵	 خواجهگان درون حرمسرا
۸۵	 مراتب خواجه سرایان
۸۷	 منصب قرچقی
	فصل سوم: فعالیت و نقش اجتماعی و سیاسی زنان سلطنتی و درباری، در نیمه‌ی اول حکومت صفویه (از شاه تهماسب اول تا شاه عباس اول صفوی)
۸۹	 زنان حرمسرا و سلسله مراتب آن
۹۰	 القاب زن
۹۱	 سرگرمی‌های زنان حرم
۹۳	 استشفاع زنان (نقش زنان در شفاعت افراد به خصوص در مسایل سیاسی از زمان تهماسب اول تا شاه عباس اول)
۹۷	 تغییر در مجازات
۹۸	 سفارت زنان
۹۹	 حضور زنان در شکارگاه
۱۰۰	 دیدارها
۱۰۰	 بهداشت زنان حرمسرا
۱۰۲	 حرم
۱۰۴	 کارهای حرم و نقش زنان دربار در انجام آن
۱۰۵	 مجلس مشاوره
۱۰۶	 نقش زنان در جنگ
۱۰۸	 زنان در جنگ چالدران

در دوره‌های مختلف تاریخ ایران از آغاز تا کنون، زنان در صحنه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و عمرانی فعالیت‌هایی داشتند. هر چند در جامعه‌ی مردسالار ایرانی، این نقش‌ها کم رنگ جلوه داده شد و علاوه بر آن، فرصت مناسب برای عرض اندام در صحنه‌های مختلف به زنان داده نشده است. سنت‌های اجتماعی، عرفی و دینی در اجرای این محدودیت، بر زنان در صحنه‌های مختلف زندگی تأثیرگذار بوده است. اصولاً در سیاست‌های کلان مملکتی، زنان نقش چندانی نداشته و بیش تر از آن‌ها استفاده ابزاری شده است. لذا در صفحه‌ی شطرنج سیاسی مردان، به بازی گرفته نمی‌شدند. معمولاً در قوانین حکومتی، زنان نقش مستقیمی در سیاست‌های کلان مملکتی نداشته‌اند، ولی این سنت مانع از آن نبود که زنان نقش خود را در سیاست‌های حکومتی ایفا نکنند. زنان سلطنتی، به طور غیر مستقیم، به ویژه از طریق دربار و حرمسرا، در مسایل سیاسی مملکتی دخالت می‌کردند. در این بین نقش زنان سلطنتی و سوگلی حرم سلاطین، در سیاست‌های درباری و حکومتی پر رنگ است.

در تاریخ ایران، زنان فرمانروایی وجود داشتند که به دلایل مختلف، به خصوص در زمان قحط الرجال، موفق به کسب تاج و تخت شدند و بر یک کشور فرمانروایی کردند؛ مانند اواخر حکومت ساسانی و نبودن شاهزاده مرد برای سلطنت، از شاهزاده خانم‌ها مانند پوران دخت و آذر می دخت برای فرمانروایی استفاده کردند. شرایط اجتماعی و قانونی کشور، فرصت مناسب برای کسب قدرت و فرمانروایی زنان را فراهم نمی‌کرد، لذا زنان بیش تر در سایه‌ی حکومت نقش خود را بازی می‌کردند. به همین دلیل از نقش زنان به خصوص زنان سلطنتی و درباری در تصمیم‌گیری‌های حکومتی کم تر صحبت

شده است. حتی در سفرنامه‌های اروپایی، به دلایل قوانین شرعی و عرفی رایج جامعه و بسته بودن حرمسراها به روی افراد غریبه و عامه‌ی مردم، اطلاعات زیادی از زنان و به ویژه زنان سلطنتی و درباری نمی‌توان یافت و گزارش‌های آن‌ها در این زمینه بیش‌تر با افسانه و قصه آمیخته شده است.

در دوران صفوی، با رشد و پیشرفت ایران از لحاظ تمدن و فرهنگ، در حوزه‌ی زنان نیز پیشرفت‌های صورت گرفت و زنان سلطنتی و درباری دارای اقتدار بیش‌تری شدند. زنانی مانند تاجلو خانم، در دوران شاه اسماعیل اول و شاه تهماسب اول و پری خان خانم، در زمان شاه تهماسب اول و اسماعیل دوم و مهدعلیا در دوره‌ی سلطان محمدخاند، نقش زیادی در بازی‌های سیاسی درباری و سیاست‌های حکومتی ایفا کردند و تأثیرات مثبت و منفی زیادی از خود برجای گذاشتند که این خود نقطه عطفی در تاریخ زن در ایران بعد از اسلام می‌باشد.

در این اثر به بررسی جایگاه و نقش زنان، به خصوص زنان سلطنتی در نیمه‌ی اول حکومت صفویه، به ویژه از زمان شاه تهماسب اول تا آغاز سلطنت شاه عباس اول پرداخته می‌شود.